

- 8 Отчет Черниговской общественной библиотеки за 1898 г. // Зем. сб. Черниг. губ. — 1899. — № 6. — С. 3—23.
- 9 Отчет Черниговской общественной библиотеки за 1900 г. // Черниг. губ. ведом. — 1901. — № 11. — С. 1—43.
- 10 Отчет Черниговской общественной библиотеки за 1901 г. // Зем. сб. Черниг. губ. — 1903. — № 9. — С. 1—38.
- 11 Очерк развития Черниговской общественной библиотеки за 20 лет ее существования (1877—1896) и отчет библиотеки за 1897 г // Зем. сб. Черниг. губ. — 1898. — №5. — С. 1—116.
- 12 Постанова № 85 виконкому Чернігівської обласної ради депутатів трудящих та бюро обкому КПБУ від 13 листопада 1943 року «Про поновлення роботи Чернігівської обласної бібліотеки ім. В. Г. Короленка» // ДАЧО. — Ф. 5036. — Оп. 2. — Спр. 2. — Арк. 107.
- 13 Протокол заседания Черниговской городской музейной комиссии 25.09.1908 г. // Труды Черниг. ученой арх. комис. (Приложение). — 1911. — Вып. 8. — С. 55—56.
- 14 Русова С. Мої спомини. — Львів: Хортиця, 1937, К., 1996. — С. 208.
- 15 Свечин А. Черниговская общественная библиотека // Зем. сб. Черниг. губ. — 1904. — № 2. — С. 163—187.

РОЛЬ ПИЛИПА ОРЛИКА У СТОСУНКАХ ГЕТЬМАНСЬКОЇ ВЛАДИ З ЄЛЕЦЬКИМ МОНАСТИРЕМ

Вирішення питання щодо ролі, яку відігравав Пилип Орлик у складних стосунках гетьмана Івана Мазепи з Єлецьким монастирем, не в останню чергу залежить від встановлення посади, яку обіймав Пилип Орлик у той час.

Історичній науці відомо, що Пилип Орлик певний час перебував на посаді реєнта, другій за значенням після генерального писаря в апараті Генеральної військової канцелярії. (Реєнт був правознавцем, вів усі справи і від нього залежало надати їм той чи інший хід). Цього питання торкалися В. Шевчук у коментарях до праці В. Різниченка,¹ В. Кривошея,² Ю. Гаєцький.³ З їхніх розвідок випливає, що реєнтом П. Орлик був до 1706 р., коли обійняв посаду генерального писаря.

Авторів цих рядків пощастило знайти цікавий лист Пилипа Орлика дівичькому сотникові Ніжинського полку⁴ Шендюху Осипу Матвійовичу.⁵ У листі передано делікатне доручення гетьмана Івана Мазепи щодо підданих архімандрита Єлецького монастиря Ісаакія Васенківича,⁶ яке полягало у насильному стягненні з них коштів на користь сотенного містечка Дівичі. Автор документа зазначав, що у разі скарги архімандрита гетьманові той нічого не досягне. Документ підписано: «Филипъ Орликъ реєнтъ Канцеляріи Войска Запорожского» і датовано 13 січня 1707 р.

Отже, врахувавши, що перед нами копія документа, можемо висловити наступні припущення: маємо справу з помилкою копіюста у датуванні, автор документа свідомо підписався як реєнт, хоч був вже генеральним писарем, і останнє, на наш погляд, найвірогідніше, — Пилип Орлик дійсно обіймав посаду реєнта у січні 1707 року і, одночасно, виконував обов'язки генерального писаря.

Обмін думками під час конференції «Пилип Орлик — перший гетьман в екзилі» між д. і. н. Ю. А. Мициком, к. і. н. В. В. Кривошеєю⁷ та автором цих рядків дозволив відкинути сумніви щодо посади П. Орлика.

На посаді реєнта Пилип Орлик у даному випадку, крім звичних канцелярських обов'язків, як бачимо, виконував важливе делікатне доручення гетьмана.

В. СТАФІЙЧУК.

Джерела та література:

- 1 Різниченко В. Пилип Орлик — гетьман України. — К., 1996. — С. 120.
- 2 Кривошея В. Українська козацька старшина. Частина 1. Урядники гетьманської адміністрації: Реєстр. — К., 1997. — С. 7—8, 12.
- 3 George Gajecy The Cossack Administration of the Hetmanate. — Cambridge, 1978. — р. 666.
- 4 ЦДІАК, Ф- 51, оп. 3, спр. 214, арк. 1 зв. — 2. Копія.
- 5 Кривошея В. Українська козацька старшина. Частина 1. Урядники гетьманської адміністрації: Реєстр. — К., 1997. — С. 56.
- 6 Историко-статистическое описание Черниговской епархии. — Чернигов, 1873. — Кн. 3. — С. 22.
- 7 Пилип Орлик — перший гетьман в екзилі: Матеріали науково-практичної конференції, Київ, 23 жовтня 1997 р. — К.: Музей гетьманства. — С. 14—16; 25—30, 53.